

ปีที่ 61 ฉบับที่ 706
กันยายน 2558

วารสาร **เศรษฐกิจ** **การเกษตร**

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คู่แข่งตัวจริง
ของข้าวหอมมะลิไทย

ตั้งดาวอินคา
ปลูก 1 ไร่ ได้ 1 แสน

ผลกระทบ
จากการปฏิรูป
โครงสร้าง
เศรษฐกิจจีน
ที่มีต่อ
ภาคเกษตรไทย

ผลกระทบ

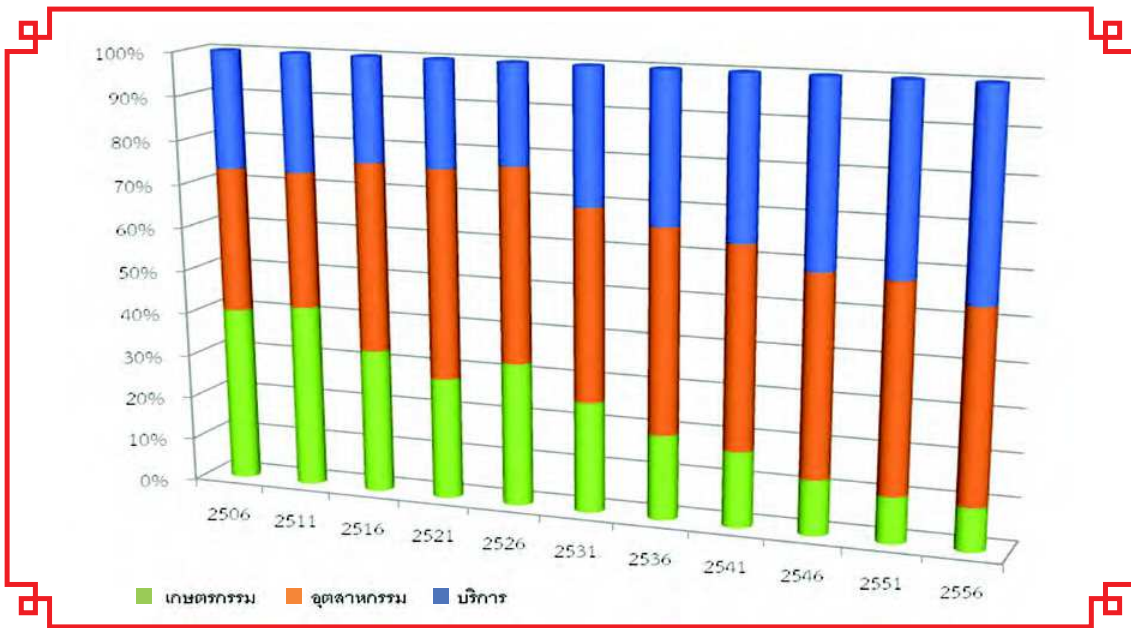
จากการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจจีน ที่มีต่อภาคเกษตรไทย

ดร.เฉลิมพล จตุพร นางศาสตรา อันทันธธศาล
และนายชิติพันธุ์ เชิดชูไชย
กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

ปัจจุบันจีนมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกและประเทศไทย เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก ประมาณ 1,400 ล้านคน อีกทั้งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดประเทศหนึ่ง ดังนั้นการบริโภคในประเทศจีน ไม่ว่าจะมาจากภาคครัวเรือนหรือภาคเอกชน จะเป็นตัวกระตุ้นความต้องการนำเข้าสินค้าและวัตถุดิบจากภายนอกประเทศเพื่อผลิตเป็นสินค้าและบริการตอบสนองต่อความต้องการของคนในประเทศหรือผลิตเพื่อการส่งออก สร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้า และนำเงินตราเข้าประเทศ

ในทศวรรษแรกหลังการเข้าร่วมองค์การการค้าโลก (WTO) จีนมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยสูงมาก อยู่ร้อยละ 10.40 ต่อปี ก่อนลดระดับความรุนแรงทางเศรษฐกิจลงมาอยู่ร้อยละ 7.65 7.67 และ 7.4 ในปี 2555 2556 และ 2557 ตามลำดับ จากการคาดการณ์ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) พบว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจจีนอาจลดลงไปถึงร้อยละ 6.8 ในปี 2558 และร้อยละ 6.3 ในปี 2559 แม้ว่าปัจจุบันเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาจะเริ่มส่งสัญญาณดีขึ้น สหภาพยุโรปมีแนวโน้มฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ และญี่ปุ่นที่ยังประคองเศรษฐกิจอยู่ได้ ก็ไม่สามารถเป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจจีนขยายตัวได้ถึงเลขสองหลักเหมือนเช่นเดิม สาเหตุอาจไม่ได้มาจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ซบเซาเพียงอย่างเดียว แต่มาจากการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนที่เริ่มรับรู้ได้ถึงผลกระทบแล้วในขณะนี้

การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีน ฉบับที่ 12 ระหว่างปี 2554-2558 เน้นให้ความสำคัญกับการกระจายรายได้ การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจไปยังกลุ่มต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันภายใต้แนวคิด “Inclusive Growth” ร่วมกับการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและรักษาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความไม่สอดคล้องระหว่างโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจ เป็นผลมาจากยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมหนักเป็นหลัก ทำให้เศรษฐกิจในระยะยาวไม่มีความมั่นคง การเติบโตไม่ต่อเนื่อง ส่งผลต่อสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ไม่ยั่งยืน โดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจจีนมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรมขั้นสูงในอุตสาหกรรมใหม่ เช่น อุตสาหกรรมการผลิต เทคโนโลยีสารสนเทศ พลังงาน พร้อมลดการใช้เทคโนโลยีที่ล้าสมัยซึ่งสร้างมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อมและชุมชน โดยจะผลักดันฐานการผลิตอุตสาหกรรมหนักที่ก่อให้เกิดมลพิษออกนอกประเทศ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มในธุรกิจภาคบริการซึ่งมีโอกาสเติบโตได้ดีในอนาคต และขยายธุรกิจภาคบริการลงสู่เขตชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น เป็นการกระจายรายได้และลดช่องว่างระหว่างชุมชนเมืองและชนบทลง

ภาพที่ 1 : สัดส่วนโครงสร้างทางเศรษฐกิจต่อจีดีพีของจีน

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลจากธนาคารโลก (World Bank)

ผลของการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจเริ่มสะท้อนให้เห็นชัดในสัดส่วนของโครงสร้างต่อจีดีพี ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาภาคเกษตรเคยมีสัดส่วนต่อจีดีพีสูงถึงร้อยละ 42.15 ในปี 2511 ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมีสัดส่วนต่อจีดีพีอยู่ร้อยละ 31.18 และ 26.67 ตามลำดับ จากนั้นจีนได้ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตจนผลักดันให้ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนต่อจีดีพีเพิ่มสูงขึ้นทดแทนภาคเกษตรได้ในปี 2513 และมากที่สุดในปี 2523 ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 48.22 ขณะที่ภาคเกษตรและภาคบริการมีสัดส่วนต่อจีดีพีอยู่ร้อยละ 30.18 และ 21.60 ตามลำดับ จากการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีน ฉบับที่ 12 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจจีนได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากเน้นหนักด้านอุตสาหกรรมเป็นธุรกิจภาคบริการและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สมัยใหม่ที่เน้นใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจบริการมากขึ้น ซึ่งผลจากการปฏิรูปดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชัดในปี 2556 เมื่อโครงสร้างภาคบริการต่อจีดีพีมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นทดแทนภาคอุตสาหกรรมมาอยู่ที่ร้อยละ 46.10 ขณะที่ภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนต่อจีดีพีอยู่ร้อยละ 10.01 และ 43.89 ตามลำดับ

จากการที่เงินหันกลับมาปฏิรูปโครงสร้างภายในประเทศส่งผลให้เศรษฐกิจจีนชะลอตัวลง ลดการนำเข้าสินค้าและผลิตภัณฑ์บางส่วนที่ใช้เป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม หันกลับไปผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในประเทศเองมากขึ้น ดังนั้นประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจจีนในครั้งนี้ เนื่องจากไทยพึ่งพาการส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์ไปจีน ซึ่งมีมูลค่าส่งออกเป็นอันดับหนึ่งและคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 11 ต่อปี ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด โดยในปี 2557 มูลค่าส่งออกรวมของไทยไปจีนเท่ากับ 806,438 ล้านบาท หดตัวลงร้อยละ 2.21 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ขณะที่มูลค่าส่งออกรวมในปี 2558 (ม.ค.-เม.ย.) เท่ากับ 241,896 ล้านบาท หดตัวลงต่อเนื่องร้อยละ 10.57 และหากจำแนกการส่งออกเป็นสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ และสินค้านอกการเกษตร พบว่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าส่งออกหดตัวลงร้อยละ 4.43 ในปี 2557 และในปี 2558 (ม.ค.-เม.ย.) หดตัวรุนแรงขึ้นต่อเนื่องถึงร้อยละ 20.26 ขณะที่มูลค่าส่งออกสินค้านอกการเกษตรพบว่าหดตัวลงร้อยละ 1.09 ในปี 2557 และในปี 2558 (ม.ค.-เม.ย.) หดตัวลงต่อเนื่องร้อยละ 5.04 ถึงแม้การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์

มีแนวโน้มหดตัวลงต่อเนื่อง แต่มูลค่าการค้าสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์ยังคงเกินดุลการค้าเสมอเมื่อเปรียบเทียบกับ การส่งออกสินค้านอกการเกษตรที่ยังขาดดุลการค้า แสดงให้เห็นว่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ของไทยไปจีนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและ ลดการขาดดุลการค้าให้กับภาคส่งออกของไทยได้

จากการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทย ไปจีนในปี 2558 (ม.ค.-เม.ย.) พบว่ามีมูลค่าส่งออกหดตัวลง ต่อเนื่องร้อยละ 20.26 ถือเป็นสัญญาณหดตัวรุนแรงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา และหาก จำแนกเป็นรายสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญพบว่ามูลค่า ส่งออกยางธรรมชาติหดตัวลงมากที่สุดถึงร้อยละ 41.66 โดยปริมาณส่งออกยางธรรมชาติในปี 2558 (ม.ค.-เม.ย.) เท่ากับ 464.87 พันตัน หดตัวลงร้อยละ 13.99 จาก 540.46 พันตัน ในปี 2557 (ม.ค.-เม.ย.) จะเห็นได้ว่า

การส่งออกยางธรรมชาติได้รับผลกระทบจากอุปสงค์ของจีน ที่เปลี่ยนไปและราคาส่งออกที่ลดลงมาก

ผลไม้และผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าและปริมาณส่งออก หดตัวลงในปี 2558 (ม.ค.-เม.ย.) ได้แก่ ทูเรียนและลำไย ยกเว้นมังคุดที่มีปริมาณส่งออกขยายตัว แต่มูลค่าส่งออก หดตัวอันเนื่องมาจากราคาส่งออกลดลงมาก ในขณะที่ ข้าวรวมมีมูลค่าส่งออกหดตัวลงเล็กน้อย แต่ภาครัฐได้มี นโยบายซื้อข้าวระหว่างรัฐต่อรัฐ (GtoG) กับรัฐบาลจีน ซึ่งเป็นช่องทางการระบายข้าว เพิ่มปริมาณและมูลค่า การส่งออกไปจีนได้มากขึ้น ขณะเดียวกันมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์ และน้ำตาลและผลิตภัณฑ์ มีมูลค่าและ ปริมาณส่งออกขยายตัวต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ในส่วนของ กุ้งและผลิตภัณฑ์กลับมาขยายตัวอีกครั้ง หลังสถานการณ์ โรคตายด่วน (EMS) ได้เริ่มคลี่คลาย จึงทำให้มูลค่าและ ปริมาณส่งออกกุ้งและผลิตภัณฑ์ไปจีนขยายตัวขึ้นมา

ตารางที่ 1 : มูลค่าสินค้าส่งออก สินค้านำเข้า และดุลการค้า ไทย-จีน ปี 2556-2558

หน่วย: ล้านบาท

สินค้า	2556	2557	2557	2558
			(ม.ค.-เม.ย.)	(ม.ค.-เม.ย.)
1. สินค้าส่งออกทั้งหมด	824,672	806,438	270,497	241,896
1.1 สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์	276,230	263,980	98,405	78,471
- สินค้าเกษตรและอาหาร	97,101	123,314	40,732	43,436
- สินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม	179,129	140,666	57,673	35,034
1.2 สินค้านอกการเกษตร	548,443	542,458	172,092	163,425
2. สินค้านำเข้าทั้งหมด	1,155,296	1,251,528	382,977	426,614
2.1 สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์	43,414	48,367	14,385	15,849
- สินค้าเกษตรและอาหาร	43,165	48,079	14,309	15,765
- สินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม	249	288	76	84
2.2 สินค้านอกการเกษตร	1,111,882	1,203,161	368,593	410,765
3. ดุลการค้า	-330,624	-445,091	-112,481	-184,719
3.1 สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์	232,815	215,613	84,020	62,621
- สินค้าเกษตรและอาหาร	53,936	75,235	26,423	27,671
- สินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม	178,879	140,378	57,597	34,950
3.2 สินค้านอกการเกษตร	-563,439	-660,704	-196,501	-247,340

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 2 : การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของไทยไปจีน ปี 2556-2558

สินค้า	2556		2557		2557 (ม.ค.-เม.ย.)		2558 (ม.ค.-เม.ย.)	
	ปริมาณ (พันตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (พันตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (พันตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (พันตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
1. มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	6,944.27	56,133.40	8,327.05	69,826.49	3,154.18	25,820.80	3,261.79	25,984.54
2. ยางธรรมชาติ	1,385.59	114,274.82	1,393.35	88,635.95	540.46	39,823.46	464.87	23,233.40
3. น้ำตาลและผลิตภัณฑ์	268.84	4,834.70	543.71	8,033.44	64.27	964.39	337.16	4,341.36
4. ผลไม้และผลิตภัณฑ์	625.06	14,542.86	466.39	13,747.46	157.00	4,484.26	144.18	4,153.55
- ทุเรียนและผลิตภัณฑ์	203.88	4,680.81	158.45	5,735.19	38.83	1,454.46	25.54	1,087.53
- ลำไยและผลิตภัณฑ์	264.89	6,636.31	149.96	4,132.70	77.70	1,987.05	69.85	1,907.68
- มังคุด	85.90	1,443.98	68.95	1,488.23	9.42	260.42	10.26	205.17
- เงาะและผลิตภัณฑ์	0.76	41.45	1.04	63.96	0.19	13.43	0.42	22.33
- อื่นๆ	69.63	1,740.31	88.00	2,327.38	30.85	768.90	38.12	930.83
5. ข้าวรวม	327.56	7,665.26	734.77	12,364.04	191.82	3,577.90	194.07	3,556.36
6. กุ้งและผลิตภัณฑ์	5.53	1,164.36	5.15	1,311.93	1.53	327.78	2.65	767.88

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

จากผลกระทบของการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจจีนที่มีต่อภาคเกษตรไทย สะท้อนให้เห็นชัดในภาคการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรมที่ใช้เป็นวัตถุดิบในภาคการผลิตของจีน เช่น ยางธรรมชาติ แต่ในกลุ่มสินค้าเกษตรและอาหารยังคงไม่ได้รับผลกระทบจากการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจจีน และมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจีนมองว่าสินค้าเกษตรไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ถึงแม้บางช่วงอาจชะลอการบริโภคอยู่บ้างตามภาวะเศรษฐกิจจีนในขณะนั้น แต่คาดว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวและหากมองในระยะยาว การปฏิรูปของจีนจะทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจมีเสถียรภาพและมีคุณภาพมากขึ้นในอนาคต เป็นผลดีต่อประเทศไทยในฐานะคู่ค้าและพันธมิตรทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนั้นภาคเกษตรไทยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจจีน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับใหม่ของจีนที่จะเริ่มใช้ในปี 2559 ซึ่งภาคเกษตรไทยยังคงต้องศึกษาถึงความต้องการสินค้าเกษตรเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรมใหม่หลังปรับโครงสร้างการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มในตัวสินค้าเกษตรและอาหารโดยเฉพาะสินค้าเกษตรแปรรูปสร้างความภักดีในตราสินค้าเกษตรไทย (Brand loyalty) ให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้บริโภคชาวจีน เข้าถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคชาวจีนในทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการเกษตรด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรและอาหารไทยให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนทางเศรษฐกิจให้มีความต่อเนื่องในระยะยาว พัฒนาระบบขนส่งโลจิสติกส์ระหว่างไทยกับจีนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและพัฒนาลาดทางเลือกสินค้าเกษตร เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรสีเขียว เป็นต้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2940 5550-1, 0 2940 5553-4 โทรสาร 0 2940 7239

<http://www.oae.go.th>